

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної
науково–практичної конференції
студентів та молодих науковців

„НАУКА, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО ОЧИМА МОЛОДИХ”

Частина 1. Психолого-педагогічний напрям

14-15 травня 2013 року
м. Рівне

Русов В.М., Шова Т.В., Зорило Л.И. ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ В ОБЛАСТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ СОПРОТИВЛЕНИЯ ВОСПИТАНИЮ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	168
Сас І.О., Фешук Ю.В. РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ І КРЕСЛЕННЯ	168
Свистун Т.Л. РОЛЬ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ОРГАНІЗАТОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ	170
Севастьянов В.В., Руденко В.М. РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ В МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	172
Семенов С.А., Гронь Л.В. КОНТРОЛЬ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ПНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	173
Семенюк М.Ю., Пасічник Я.А. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ МАТЕМАТИЧНОГО ГУРТКА В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	175
Суранович Б.М., Колесніков С.А. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ХУДОЖНЬОГО ІНТЕРЕСУ ТИМОФЕЄВА Н.С., Поздеева Т.В. ВОСПИТАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ ОТЗЫВЧИВОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	177
Токар Ю.О., Шевців З.М. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА	178
Трофимчук І.В., Козлок О.А. ТЕАТАРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	180
Умерова З.К. РАБОТА С ОДАРЕННЫМИ ДЕТЬМИ В ШКОЛЕ	182
Федорова І.А., Крижановська Т.І. АФЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК УЧНЯ-ПІАНІСТА: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ	183
Чернецька В.А., Лесняк Н.В. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ	185
Черникова Н.Л., Горбатова Е.В. ВЫРАЗИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА РИСУНКОВ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	186
Чернишова В.І., Твердохліб І.А. МІСЦЕ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕСТІВ У СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	187
Шворак Н.В., Іванова Л.І. УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНІХ УРОКІВ ЧИТАННЯ. МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	189
Шекель Н.М., Середюк Л.А. ДИСКУСІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ	190
Шелепа О.О., Малиновська Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ СТРУКТУРИ ТЕКСТУ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ	192
Шроль Т.С. ПРОБЛЕМИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ В КОНТЕКСТІ ІКТ-ОСВІТИ	193
Юсенко Л.В., Захарчук З.О. ОСОБЛИВОСТІ ЧИТАННЯ КАЗОК	195
Чернявская Л.В., Никонова Л.Е. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ БЕЗОПАСНОСТИ У СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ	198
Нетикша О.Ю. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОГО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА З КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН	198

Молодий психолог

Галабурда Л.О., Ямницький В.М. ТИПОЛОГІЯ ТА ФУНКЦІЇ ІМІДЖУ	200
Генсіцька-Антонюк Н.О. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	201
Синельников В.Б., Данилова Н.И. К ХАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОЦЕССА ДЕЦЕНТРАЦИИ	202
Джеджеря О.В. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ СТУДЕНТІВ НА СТАДІЇ РАННЬОЇ ЗРІЛОСТІ	204
Кашка Э.А. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВОЙ СФЕРЫ ИНТЕРНЕТ РОЛЕВИКОВ	205
Кукла С.М., Петренко О.Б. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ТА ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ НА ВИБІР ПРОФЕСІЇ	207
Lazo Maria Mihai, Briceag Silvia Sergei MOLDOVAN FAMILIES SYSTEM MARKED BY ECONOMIC MIGRATION	208
Станіславів Н.В., Петренко О.Б. ПСИХОЛОГІЯ ФЕНОМЕНУ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	209
Суходол А.Ю., Рудюк О.В. ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ У ФОРМУВАННІ ХАРАКТЕРУ СТАРШИХ ЮНАКІВ	210
Тищенко І.А., Петренко О.Б. РОЛЬ КАЗКИ І КАЗКОТЕРАПІЇ У РОБОТІ ПСИХОЛОГА З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ	212

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ СТУДЕНТІВ НА СТАДІЇ РАННЬОЇ ЗРІЛОСТІ

Джеджера О.В., аспірант

Рівненський державний гуманітарний університет

Ефективність професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі залежить не лише від якості засвоєних професійних знань, сформованих умінь і навичок, а й від змісту тих емоційних переживань, які супроводжують події студентського життя. З емоційними переживаннями пов'язані всі етапи формування майбутнього фахівця як суб'єкта пізнання, самопізнання та діяльності, досягнення ним особистісної зрілості.

Цей процес є досить складним і суперечливим у зв'язку з кризовою насиченістю, викликаного передусім сумнівами у правильності вибору професії, емоційно-особистісною та побутовою залежністю від батьків, складними та навіть несприятливими умовами навчання у вищому навчальному закладі, незадоволенням потреби в інтимно-сексуальних стосунках, труднощами майбутнього працевлаштування [3, с. 54-55].

Кризові ситуації викликають, як правило, інтенсивне хвилювання, тривожність, які в свою чергу, негативно позначаються на ефективності навчальної діяльності студента.

Відповідно набуває актуальності проблема оптимізації емоційних переживань студентів у напрямі їх стенизації та досягнення конструктивності. Як свідчать дані досліджень щодо розвитку емоційної сфери студентів (В.Зарицька, А.Колчагіна, Н.Пейсахов, Я.Плікус, В.Семиченко, О.Столярчук, О.Чебикін), стосовно емоційних переживань внаслідок впливів факторів стресогенного середовища (Ю.Александровський, В.Волович, О.Дубицький, О.Леонт'єв, А.Лурія, Н.Насенко) на стадії ранньої зрілості (у період ранньої молодості) з'являються вагомими можливості щодо подолання впливу негативних ситуацій. Вони зумовлені передусім такими досягненнями у розвитку емоційної сфери студентів, як стабілізація емоцій, достатня сформованість емпатії, розвинена саморегуляція емоційних переживань. Молоді люди в цьому віці набувають стійкості у загальній емоційній спрямованості, переживають глибокі та наповнені моральні, інтелектуальні, естетичні почуття.

Аналізуючи вплив емоційних переживань на ефективність навчання студентів, не заперечуємо, що його підвищення може відбутися завдяки іншим факторам, зокрема розвитку когнітивної сфери, розвитку навчальних умінь і навичок, зміні навчальної мотивації, розвитку волевої сфери тощо. Безумовно, зміст емоційних переживань на стадії ранньої зрілості не обмежується переживаннями з приводу ефективності навчання. Так, значущими в цей період є переживання, пов'язані з майбутнім працевлаштуванням, з приводу відносин з протилежною статтю (закоханість, кохання), нерідко – з приводу створення сім'ї та народження дитини.

Проте на етапі отримання професійної підготовки саме емоційні переживання, що виникають у навчальних ситуаціях, виконують важливу функцію вироблення ставлення до навчання та регуляції навчальної діяльності.

Зважаючи на твердження С.Рубінштейна, Н.Менчинської, Д.Богоявленської про зв'язок між якістю засвоєння знань з психологічними особливостями особистості (зокрема з особливостями її емоційної сфери) виникає припущення про те, що на стадії ранньої зрілості, тобто на завершальних етапах навчання студенти мали б демонструвати вищу ефективність навчальної діяльності, ніж студенти молодших курсів.

Проведений нами аналіз результатів семестрового та ректорського контролю студентів Рівненського державного університету дійсно підтвердив підвищення показників абсолютної і якісної успішності:

- у студентів четвертого року навчання за освітньо-професійними програмами бакалавра – відповідно на 2,4% та на 5,7%;
- у студентів п'ятого року навчання за освітньо-професійними програмами спеціаліста – відповідно на 5,3% та на 10,8%;
- у слухачів магістратури – відповідно на 7,8% та на 12,4%.

При цьому відбулися певні зміни в емоційній сфері студентів. Так, з допомогою методики Спілберга-Ханіна [4] було встановлено, що рівень ситуативної тривожності студентів четвертого, п'ятого курсів та у магістрантів у навчальних та екзаменаційних ситуаціях є нижчим ніж у студентів молодших курсів.

Як видно з таблиці 1, у студентів молодших курсів у навчальних ситуаціях переважає середній (63%) та високий (25%) рівень ситуативної тривожності в той час як у старшокурсників вираженими є середній (78%) та низький (18%) рівні досліджуваного переживання. Також було виявлено відмінності і в формах його подолання. Зокрема було з'ясовано, що у виборі між захисними та перетворюючими засобами 59% студентів I-III курсів надають перевагу захисній формі, що передбачає застосування захисних механізмів (наприклад, витіснення, інтелектуалізацію) та зміну фізичного стану засобами релаксації (переважно музики, танцю, комп'ютерних ігор), вживання алкоголю, паління.

Натомість студенти IV-V курсів і магістранти є помітно конструктивнішими. Так, 63% з них вдаються до перетворюючих форм подолання негативних переживань, серед яких переважають спроби розв'язання проблем, захист, уникнення проблем, зрідка – агресія.

Таблиця 1

Показники ситуативної тривожності студентів і магістрантів у навчальних ситуаціях

Рівні ситуативної тривожності	Розподіл показників за курсами, %:		Різниця між показниками, %
	I-III курси	IV-V курси, магістранти	
Високий	25	4	-21
Середній	63	78	+15
Низький	12	18	+6

Дані таблиці 2 засвідчують подібну динаміку і в переживаннях екзаменаційних ситуацій студентами різних курсів та магістрантами. Як бачимо, ситуативна тривожність студентів I-III курсів визначається помітною перевагою високого (52%) та середнього (46%) рівнів. Значну частину студентів IV-V і магістрантів складають особи з середнім рівнем ситуативної тривожності, а приблизно однакове їх число (відповідно 22% і 20%) визначаються як високо-тривожними, так і виваженими, спокійними реакціями на екзамен.

Таблиця 2

Показники ситуативної тривожності студентів і магістрантів в екзаменаційних ситуаціях

Рівні ситуативної тривожності	Розподіл показників за курсами, %		Різниця між показниками, %
	I-III курси	IV-V курси, магістранти	
Високий	52	22	-30
Середній	46	58	+12
Низький	2	20	+18

Проведене опитування дало змогу констатувати, що і в ситуаціях екзамену студенти-старшокурсники та магістранти виявляють вищий рівень конструктивності у подоланні тривожності, також більшою мірою вдаючись до таких перетворюючих форм, як спроби розв'язання проблем, уникнення проблем (67%) в той час, як це намагаються здійснити тільки 46% студентів I-III курсів намагаються змінити травмуючу ситуацію.

Як бачимо, на стадії ранньої зрілості виникають певні передумови для стабілізації емоційної сфери студентів та конструктивного подолання тривожності з приводу результатів навчання. Проте беручи до уваги той факт, що в цей віковий період досить велика частка студентів виявляють тривожність з приводу навчальних ситуацій, вдаючись до захисних форм її подолання, частішим доцільним пропонувати застосування корекційних програм оптимізації впливу емоційних переживань на ефективність навчальної діяльності і для студентів старших курсів.

Список використаних джерел

1. Будницька О.А. Індивідуально-особистісні детермінанти емоційних переживань у психотравмуючій ситуації: автореф. дис... канд. психолог. наук. 19.00.01. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2002. – 24 с.
2. Лурия А.Р. Экзамен и психика // Избр. труды по общей психологии / Под ред. Ж.М. Глазман, Д.А. Леонтьева, Е.Г. Радковской. – М.: Смысл, 2003 – С. 126-182.
3. Подоляк Л.Г. Суперечливості та кризи студентського віку: Підручник / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. – К.: Каравела, 2008. – С. 50-56.
4. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: Учеб. пособие / Д.Я. Райгородский. – Самара: Бахрах, 1998. – 672 с.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВОЙ СФЕРЫ ИНТЕРНЕТ РОЛЕВИКОВ

Кашка Э.А., студентка

Крымский инженерно-педагогический университет

Актуальность исследования. Ценностно-смысловая сфера личности является наиболее сложной психологической реальностью, так как базовый набор ценностей до конца не определен, а его генезис, динамика, стабильность или способность к трансформации познаны не в полной мере. В связи с этим очевидна сложность диагностики ценностно-смысловой направленности личности. Тем не менее, решение этой проблемы в психологии является весьма актуальной (Э.Шпрангер, М.Рокич, А.Маслоу, К.Муздыбаев, В.Ядов и др.). Одна из тенденций, характеризующих в настоящее время развитие психологической науки – возрастающий интерес к исследованию содержательных особенностей индивидуального сознания личности как интегрированного и многомерного отражения реальности в виртуальном мире в частности в ролевой игре.

В обществе складывается новая морально-нравственная атмосфера, идет переоценка ценностей, их творческое переосмысление, и потому диагностика ценностно-смысловой сферы личности является важной задачей современной психологии.

Анализ исследований по проблеме ценностей и ценностных ориентаций занимает существенное место в философских (М.Вебер, П.П. Гайденко, Н.О. Лосский и др.) и социально-психологических (М.С.Каган, А.Н. Леонтьев, В.П. Тугаринов, В.А. Ядов, М.Рокич, И.С. Кон, Г.Е. Залесский и др.) трудах. Психологический аспект проблемы состоит в применении ценностного подхода к психологическим явлениям и процессам, позволяет высветить внутреннюю сторону взаимосвязи личности, общества и увидеть личностный аспект ориентации молодых людей на социально значимые ценности. Все исследователи сходятся во мнении о том, что ценности и смыслы играют важнейшую роль в регуляции поведения и деятельности человека.

В большинстве исследований ценностно-смысловая сфера представляется как центральное образование личности, ее «ядро», задающее направленность жизнедеятельности человека и определяющее отношение «человек–мир». Ценности являются составляющей внутреннего мира человека и проявляются во вне. Так же ценности можно рассмотреть, как объективно данная реальность, к которой человек относится, тем самым, субъективизируя и интериоризируя ее. Ценности конкретной личности формируются под влиянием социальной среды, особенностей тех социальных групп, в которые она входит. Смыслы, наряду с ценностями, являются одними из основных составляющих ценностно-смысловой сферы человека. Через призмы смысла человек присваивает объективные ценности, данные в обществе, где эмоциональное переживание является компонентом личностного смысла.